

«بررسی امنیت غذایی در جمهوری اسلامی ایران تا سال ۱۴۰۰»، (دکتر داریوش مظاهری)،

امنیت غذایی کشور به عواملی مانند آب و شیوه مصرف و نحوه استعمال آن، جمعیت و کنترل و روند افزایش آن، انتخاب الگوهای مناسب کشت در کشاورزی و الگوی مصرف و سرانجام عوامل طبیعی، فرهنگی و اجتماعی و مدیریت مطلوب بهره گیری از منابع دارد.

به منظور بررسی برخی از عوامل ذکر شده، پروژه امنیت غذایی با همکاری تعدادی از اعضای پیوسته و وابسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی و محققین کشور در اواخر سال ۱۳۷۹ با اهداف زیر شروع شد:

الف- برآورد جمعیت کشور در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۴۰۰ هجری خورشیدی

ب - بررسی وضعیت موجود تولیدات کشاورزی در سال پایه (۱۳۷۶)

د- برآورد تولیدات غذایی در سال هدف (۱۴۰۰ هجری خورشیدی)

جمعیت سال ۱۳۷۶ با استفاده از جمعیت سال ۱۳۷۵ که آخرین سال سرشماری است محاسبه و بر پایه آن اقدام به پیش بینی جمعیت تا سال افق شده است. در پروژه سه گزینه رشد کم، رشد متوسط و رشد زیاد پیش بینی شده که بر مبنای آنها جمعیت کشور در سال ۱۴۰۰ هجری خورشیدی به ترتیب ۸۶۴۳۰۰۰، ۸۹۲۰۰۰۰ و ۹۲۲۰۶۰۰۰ نفر خواهد شد. در گزینه رشد کم، تغییرات روند غالب باروری، کاهش فرض شده است به نحوی که در انتهای دوره به ۱/۴ بچه یعنی متوسط کنونی اروپا برسد. الگوی مورد استفاده در گزینه رشد متوسط با توجه به بالا رفتن میانگین سن در اولین ازدواج و ادامه آن در آینده، دیربچه آوری در نظر گرفته شده است بطوری که در انتهای دوره به رقمی حدود ۱/۷ بچه که برابر باروری کل اروپای شمالی است برسد. در گزینه رشد زیاد نرخ باروری حدود ۲/۱ درصد که برابر با نرخ ناخالص تجدید نسل (یک دختر به جای مادرش) پیش بینی شده است.

با توجه به اینکه از هر ۱۰ نفر ایرانی فقط چهار نفر از تغذیه مناسب برخوردار بوده و دو نفر کمبود غذایی داشته و چهار نفر بقیه رژیم بر مصرف غذایی دارند وضعیت کنونی تغذیه در جامعه ایرانی دارای سه روند مهم و تعیین کننده است: افزایش مصرف چربی، اضافه وزن و چاقی در زمان میانسالی و افزایش مرگ و میر ناشی از بیماریهای قلب و رگها. لذا در این طرح الگوی مصرف غذایی فعلی، الگوی مصرف بهینه کشور و چگونگی رسیدن از الگوی مصرف فعلی به الگوی مصرف بهینه مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. وضعیت موجود تولیدات غلات، گیاهان قندی، علوفه، دانه های روغنی، فرآورده های دامی، ماشینهای کشاورزی، بیوتکنولوژی، کشاورزی پایدار و آفات و بیماریها و اقلیم و آب کشور مورد بحث قرار گرفته و تولیدات کشاورزی در سال ۱۴۰۰ هجری خورشیدی پیش بینی و مورد بررسی قرار گرفته است. وضع مصرف غذایی فعلی بر حسب نفر، روز، گرم شامل نان ۳۴۵، گوشت ۷۵، تخم مرغ ۱۷/۲، لبنیات (بر اساس شیر) ۱۵۹/۳، قند و شکر ۵۵، میوه جات و سبزیجات ۴۸۶ و روغن ۳۵/۵ می باشد. در حالیکه الگوی مصرف پیشنهادی برای کشور بر حسب نفر، روز، گرم عبارتست از گندم ۲۵۰۲۷۰، برنج ۷۵-۱۰۰، حبوبات ۳۰، قند و شکر ۴۵، انواع گوشت ۱۰۰، لبنیات ۴۰۰ و میوه جات و سبزیجات ۹۰۰ می باشد.

بر مبنای الگوی مصرف بهینه و سایر مصارف گندم نیاز کشور در سال ۱۴۰۰ در سه نرخ جمعیت ۱/۴ درصد، ۱/۷ درصد و ۲/۱ درصد به ترتیب ۱۵۵۵۶۰۰ تن، ۱۶۰۵۶۰۰ تن و ۱۶۵۹۷۰۰۰ تن برآورد گردیده است. همچنین در سال افق برنج مورد نیاز کشور با توجه به پیش بینی جمعیت به ترتیب ۳۵۲۶۰۰۰ تن، ۳۶۳۹۰۰۰ تن و ۳۷۶۲۰۰۰ تن خواهد بود. با توجه به مصرف سرانه ۷۷ کیلوگرم جو (مصرف غیرمستقیم) جو مورد نیاز با الگوی مصرف فعلی در نرخهای مختلف جمعیت به ترتیب ۵/۵۵۷، ۵/۷۳۶ و ۵/۹۲۹ میلیون تن و با الگوی بهینه برابر ۶/۶۵۵، ۶/۸۶۱ و ۷/۱۰۰ میلیون تن خواهد بود و نیاز ذرت نیز ۳/۳۰۲، ۳/۴۰۷ و ۳/۵۲۰

میلیون تن می باشد. با مقایسه با تولیدات فعلی، برای تأمین غذای مورد نیاز کشور توجه به بخش کشاورزی از اهمیت خاصی برخوردار است. اگرچه کمبود بارندگی و عدم توزیع مناسب آن از عوامل محدود کننده تولیدات کشاورزی است ولی با یک برنامه ریزی دقیق و سرمایه گذاری مناسب به راحتی می توان با ذخیره سازی و بالا بردن راندمان آبیاری سطح زیرکشت آبی را افزایش داده و با اجرای برنامه های پژوهشی مناسب میزان عملکرد محصولات عمده (غلات) را با افزایش سالانه حدود ۵ درصد تا پایان قرن هجری خورشیدی به دو برابر برساند.